आजचे पंचांग

दिनांक : ७ ऑक्टोबर २०२६ वार : बुधवार माह (अमावस्यांत) : भाद्रपद माह (पूर्णिमांत) : आश्विन ऋतु : शरद आयन : दक्षिणायन पक्ष : कृष्ण पक्ष तिथी : द्वादशी तिथी (रात्री ११:१६ पर्यंत) त्यानंतर त्रयोदशी तिथी नक्षत्र : मघा नक्षत्र (रात्री ०९:३९ पर्यंत) त्यानंतर पूर्वा फाल्गुनी नक्षत्र योग : शुभ योग (पहाटे ०२:५१ पर्यंत) त्यानंतर शुक्ल योग करण : कौलव करण (सकाळी ११:५३ पर्यंत) त्यानंतर तैतुला करण चंद्र राशी : सिंह राशी सूर्य राशी : कन्या राशी अशुभ मुहूर्त: राहु काळ : दुपारी १२:२६ ते दुपारी ०१:५५ पर्यंत सूर्योदय : सकाळी ०६:३२ सूर्यास्त : सायंकाळी ०६:२१

दैनिक

राज्य लोकतंत्र

नवी दिशा... नवे विचार...

पदवीधर व शिक्षक मतदारसंघातील मतदारांना मतदानासाठी विशेष रजा

पुणे : पुणे विभागातील पदवीधर व शिक्षक मतदारसंघांच्या द्विवार्षिक निवडणुकीसाठी मतदानाच्या दिवशी २३ ऑक्टोबर रोजी सुटी जाहीर करण्यात आली आहे. निवडणुकीतील मतदार असलेल्या पदवीधर व शिक्षक मतदारांना मतदानाचा हक्क बजावता यावा, यासाठी लोकप्रतिनिधित्व अधिनियम, १९५१ मधील कलम १३५ब नुसार ही सुटी जाहीर करण्यात आली आहे.

आरएनआय : MAHMAR/2021/85884 | बुधवार, दि. ७ ऑक्टोबर २०२६ | वर्ष - २ अंक - १४ पाने - ४ | पुणे/पिंपरी-चिंचवड

आंदोलन नियंत्रणासाठी पोलिसांना 'बॉडी कॅमेरा' बंधनकारक करा; दिल्ली उच्च न्यायालयात जनहित याचिका

पोलिस आणि रॅपिड अ‍ॅक्शन फोर्सच्या जवानांसाठी 'ऑलवेज ऑन' कॅमेऱ्यांची मागणी; चित्रफितीच्या साठवणुकीपासून पुरावा म्हणून वापरापर्यंत स्वतंत्र नियमावलीची मागणी

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

नवी दिल्ली : प्रतिनिधी

आंदोलन आणि जमाव नियंत्रणाच्या कारवाईदरम्यान तैनात असलेल्या दिल्ली पोलिस आणि रॅपिड अ‍ॅक्शन फोर्सच्या (आरएएफ) जवानांना शरीरावर लावण्यात येणारे कॅमेरे अर्थात 'बॉडी-वॉर्न कॅमेरे' बंधनकारक करावेत, अशी मागणी करणारी जनहित याचिका दिल्ली उच्च न्यायालयात दाखल करण्यात आली आहे.

या याचिकेत केंद्र सरकार, दिल्ली पोलीस आणि आरएएफला निर्देश देऊन आंदोलन तसेच जमाव नियंत्रणाच्या कर्तव्यावर तैनात कर्मचाऱ्यांसाठी बंधनकारक प्रमाणित कार्यपद्धती (एसओपी) तयार करण्याची मागणी करण्यात आली आहे. त्यानुसार प्रत्येक जवानाने बॉडी-वॉर्न कॅमेरा वापरणे आणि तो संपूर्ण कारवाईदरम्यान 'नेहमी सुरू' अर्थात 'ऑलवेज ऑन' ठेवणे अनिवार्य करण्याची मागणी आहे.

अधिवक्ता चाहत राघव यांनी ही याचिका दाखल केली आहे. केवळ कॅमेरे उपलब्ध करून देणे पुरेसे नसून, त्यातून तयार होणाऱ्या चित्रफितींच्या साठवणुकीची पद्धत, चित्रफितींची अखंडता, किती काळ त्या जतन कराव्यात आणि न्यायालयीन किंवा अन्य पुरावा म्हणून त्यांचा वापर कसा करावा, याबाबतही सर्वसमावेशक नियम तयार करण्याची मागणी याचिकेत करण्यात आली आहे.

याचिकाकर्त्यांचा दावा आहे की, आंदोलन नियंत्रणाच्या कारवाईदरम्यान पोलिस आणि आंदोलक यांच्यात घडणाऱ्या घटनांचे वस्तुनिष्ठ चित्रण होणे आवश्यक आहे. बॉडी-वॉर्न कॅमेऱ्यांमुळे कारवाईची नोंद उपलब्ध राहू शकते आणि त्यातून घटनांबाबतचे वाद तपासण्यासाठी महत्त्वाचा पुरावा मिळू शकतो.

याचिकेत भारतीय राज्यघटनेच्या अनुच्छेद १९(१)(अ), १९(१)(ब) आणि २१ अंतर्गत नागरिकांना मिळणाऱ्या मूलभूत अधिकारांचा मुद्दा उपस्थित करण्यात आला आहे. आंदोलन व जमाव नियंत्रणासाठी तैनात सुरक्षा दलांसाठी बॉडी कॅमेऱ्यांची बंधनकारक व्यवस्था नसल्यामुळे या मूलभूत अधिकारांवर परिणाम होऊ शकतो, असा दावा करण्यात आला आहे.

या याचिकेची पार्श्वभूमी जुलै महिन्यात दिल्लीतील जंतर-मंतर येथे झालेल्या आंदोलनांची आहे. 'कॉकरोच जनता पार्टी' (सीजेपी) आणि हवामान कार्यकर्ते सोनम वांगचुक यांच्याशी संबंधित आंदोलनांच्या पार्श्वभूमीवर ही याचिका दाखल करण्यात आली आहे.

याचिकेत केवळ बॉडी कॅमेरे बसवण्याची मागणी न करता, त्यांच्या माध्यमातून नोंदवण्यात येणाऱ्या चित्रफितींच्या वापराबाबत स्पष्ट आणि बंधनकारक व्यवस्था उभी करण्यावर भर देण्यात आला आहे. विशेषतः चित्रफितीमध्ये फेरफार होऊ नये, त्या सुरक्षितपणे जतन केल्या जाव्यात आणि आवश्यकतेनुसार त्या पुरावा म्हणून उपलब्ध करून देता याव्यात, यासाठी स्वतंत्र नियमावली करण्याची मागणी करण्यात आली आहे.

पोलिसांच्या आंदोलन नियंत्रणाच्या कारवाईत पारदर्शकता आणि उत्तरदायित्व सुनिश्चित करण्यासाठी 'ऑलवेज ऑन' बॉडी-वॉर्न कॅमेरा व्यवस्था लागू करण्याचा मुद्दा आता दिल्ली उच्च न्यायालयासमोर आला आहे.

सारांश वृत्त

आचारसंहितेतच वेतनश्रेणीचा आदेश; जिल्हा परिषदेला आता उत्तर द्यावे लागणार!

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

बीड । प्रतिनिधी

विधान परिषद पदवीधर मतदारसंघाची निवडणूक आचारसंहिता लागू असताना बीड जिल्हा परिषदेने ८२ गणित-विज्ञान शिक्षकांना प्राथमिक पदवीधर शिक्षकांची वेतनश्रेणी लागू करण्याचा आदेश काढल्याने प्रशासनाच्या निर्णयप्रक्रियेवर प्रश्नचिन्ह निर्माण झाले आहे. सामाजिक कार्यकर्ते राम खाडे यांनी या प्रकरणाची सखोल चौकशी करून जबाबदार अधिकाऱ्यांवर कारवाई करण्याची मागणी विभागीय आयुक्त तथा निवडणूक निर्णय अधिकाऱ्यांकडे केली आहे.

जिल्हा परिषदेचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी जितिन रहमान, उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी आणि संबंधित अधिकाऱ्यांनी २५ सप्टेंबर २०२६ रोजी हा आदेश काढला. या आदेशासाठी उच्च न्यायालयाच्या निर्णयाचा संदर्भ देण्यात आला आहे. मात्र, न्यायालयाचा निर्णय वर्षाच्या सुरुवातीला झाला असेल, तर त्याची अंमलबजावणी त्याच वेळी का करण्यात आली नाही, असा सवाल आता उपस्थित होत आहे.

विशेष म्हणजे, आचारसंहितेच्या काळात आर्थिक परिणाम करणारा निर्णय घेताना निवडणूक प्राधिकरणाची परवानगी घेण्यात आली होती का, याचेही उत्तर प्रशासनाला द्यावे लागणार आहे. या निर्णयामुळे संबंधित शिक्षकांना किती आर्थिक लाभ मिळणार आहे, आदेशाला अंतिम मंजुरी कोणी दिली आणि आचारसंहितेच्या नियमांची पडताळणी झाली होती का, याची चौकशी करण्याची मागणी करण्यात आली आहे. त्यामुळे आता हा आदेश नियमांनुसार झाला की आचारसंहितेचा गैरफायदा घेतला गेला, याकडे लक्ष लागले आहे.

धनुष्यबाणाचा फैसला अजून दूरच; सर्वोच्च न्यायालयाच्या सवालांनी शिंदे गटाची कोंडी?

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

नवी दिल्ली : प्रतिनिधी

शिवसेना पक्ष आणि धनुष्यबाण चिन्हाच्या वादावर सर्वोच्च न्यायालयातील सुनावणीला मंगळवारी पुन्हा धार आली. संघटनात्मक बहुमताच्या निकषावर न्यायालयाने शिंदे गटासमोर अनेक मूलभूत प्रश्न उपस्थित केले. केवळ पदाधिकाऱ्यांची संख्या म्हणजे पक्षाला तळागाळात मिळणारा जनाधार मानता येईल का, असा सवाल न्यायमूर्ती बागची यांनी केला.

शिंदे गटाचे ज्येष्ठ वकील नीरज किशन कौल यांनी संघटनात्मक रचना आणि पदाधिकाऱ्यांच्या संख्येच्या आधारे बहुमत ठरविण्याचा युक्तिवाद केला. मात्र न्यायालयाने पक्षाची संघटनात्मक रचना, प्रत्यक्ष जनाधार आणि घटनात्मक वैधता यातील संबंधावर प्रश्न उपस्थित केले.

अपात्रतेचा निर्णय, प्रतोदाची नियुक्ती आणि पक्षचिन्हाचा अधिकार या मुद्द्यांवरही न्यायालयाने महत्त्वाचे सवाल केले. एखाद्या सदस्याला अपात्र ठरविण्याचा निर्णय नंतर चुकीचा ठरला,

तर त्याचा पक्षचिन्हाच्या दाव्यावर काय परिणाम होईल, हा प्रश्नही सुनावणीत पुढे आला.

यामुळे हा वाद आता केवळ धनुष्यबाण कोणाला मिळणार, इतकाच राहिलेला नाही. पक्षातील लोकशाही, संघटनात्मक बहुमत, आमदारांची भूमिका आणि घटनात्मक प्रक्रियेची वैधता या व्यापक मुद्द्यांचीही कसोटी लागणार आहे.

शिंदे गटाच्या युक्तिवादावर पुढील दोन दिवसही सुनावणी सुरू राहणार आहे. त्यामुळे धनुष्यबाणाचा अंतिम निर्णय आणखी लांबण्याची शक्यता असून, सर्वोच्च न्यायालयाच्या प्रश्नांनी राजकीय वर्तुळातील उत्सुकता वाढली आहे.

राजीनामा नाही, चौकशीचा मार्ग! एमपीएससी अध्यक्षांना सरकारची 'क्लीन चिट' की तपासाची तयारी?

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

मुंबई । प्रतिनिधी

एमपीएससी अध्यक्ष विवेक भीमनवार यांच्या राजीनाम्याची मागणी करणाऱ्या विद्यार्थ्यांच्या आंदोलनाला आता वेगळे वळण मिळाले आहे. अध्यक्षांचा थेट राजीनामा घेण्याऐवजी त्यांच्या तसेच संपूर्ण आयोगाच्या कामकाजाची चौकशी करण्याची भूमिका मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस यांनी मांडली आहे.

पुण्यात राष्ट्रवादी काँग्रेस (शरद पवार) पक्षाचे आमदार रोहित पवार यांच्या नेतृत्वाखाली विद्यार्थ्यांचे आंदोलन सुरू आहे. पेपरफुटीप्रकरणी अध्यक्षांचा राजीनामा, संबंधित अधिकाऱ्यांची चौकशी आणि रिक्त पदांची तातडीने भरती या प्रमुख मागण्या आहेत.

फडणवीस यांनी मात्र घटनात्मक प्रक्रियेचा दाखला देत एमपीएससी अध्यक्षांना हटविण्याचा थेट अधिकार राज्य सरकारकडे नसल्याचे स्पष्ट केले. अध्यक्षांना हटविण्याची प्रक्रिया राष्ट्रपती आणि सर्वोच्च न्यायालयाच्या शिफारशीशी संबंधित असल्याचे त्यांनी सांगितले. तसेच पेपरफुटीच्या वेळी भीमनवार अध्यक्ष नव्हते, याकडेही त्यांनी लक्ष वेधले.

मात्र सरकार चौकशीपासून मागे हटणार नसल्याचे मुख्यमंत्र्यांनी स्पष्ट केले आहे. विद्यमान अध्यक्ष, माजी अध्यक्ष आणि संपूर्ण आयोगाच्या कामकाजाची चौकशी करण्याची तयारी सरकारने दर्शवली आहे.

दरम्यान, पुण्यातील आंदोलनाविरोधात मुंबई उच्च न्यायालयात याचिका दाखल झाली असून, सरकार, पोलिस आणि आयोजकांना नोटीस बजावण्यात आली आहे. ७ ऑक्टोबरला सुनावणी होणार आहे. आता खरी कसोटी चौकशीच्या घोषणेची नाही, तर चौकशी किती स्वतंत्र, पारदर्शक आणि वेळबद्ध होते याची आहे. विद्यार्थ्यांना उत्तर हवे आहे; केवळ आश्वासन नव्हे.

दुष्काळाची तीव्रता कागदावर किती, बांधावर किती? केंद्राचे पथक चार दिवसांत महाराष्ट्रात

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

मुंबई । वृत्तसंस्था

महाराष्ट्रातील दुष्काळग्रस्त शेतकऱ्यांसाठी केंद्र सरकारचे पथक पुढील चार-पाच दिवसांत राज्यात दाखल होणार आहे. मुक्तानंद अगरवाल यांच्या नेतृत्वाखालील हे पथक दुष्काळाची प्रत्यक्ष पाहणी करून पीकनुकसान आणि शेतकऱ्यांच्या परिस्थितीचा आढावा घेणार आहे. राज्याने केंद्राकडे तब्बल १७ हजार कोटी रुपयांची मदत मागितल्याने या दौऱ्याकडे शेतकऱ्यांच्या नजरा लागल्या आहेत.

राज्यात २६५ तालुक्यांत दुष्काळ जाहीर करण्यात आला असला तरी नुकसानीचे पंचनामे अद्याप पूर्ण झालेले नाहीत. सुमारे ४३ टक्के पंचनामे पूर्ण झाले असून उर्वरित काम १० ऑक्टोबरपर्यंत पूर्ण करण्याचे आदेश देण्यात आले आहेत. छत्रपती संभाजीनगर विभागात ६८ टक्के, पुणे विभागात ३० टक्के आणि नाशिक विभागात केवळ २२ टक्के पंचनामे पूर्ण झाले आहेत. कोकणात तर स्थिती आणखी मागे असल्याचे सांगण्यात आले.

म्हणजेच दुष्काळ जाहीर झाला, पण शेतकऱ्यांच्या नुकसानीचा हिशेब अद्याप पूर्ण झालेला नाही. केंद्राचे पथक येण्यापूर्वी प्रशासन पंचनामे पूर्ण करण्याच्या घाईत आहे का, असाही सवाल निर्माण होत आहे.

दरम्यान, आणखी १९ तालुक्यांचा दुष्काळाच्या निकषांनुसार फेरविचार सुरू आहे. ७५ टक्क्यांपेक्षा अधिक पीकनुकसान झालेल्या तालुक्यांनाही विचारात घेण्याचे निर्देश देण्यात आले आहेत. आता केंद्राच्या पाहणीनंतर १७ हजार कोटींच्या मागणीपैकी शेतकऱ्यांच्या वाट्याला प्रत्यक्ष किती मदत येते, हेच महत्त्वाचे ठरणार आहे.

निवडणूक आयोगाच्या दारात विरोधकांचा एल्गार; राहुल गांधी ताब्यात, तरीही मोर्चा थांबला नाही!

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

नवी दिल्ली : प्रतिनिधी

मतदार यादी पुनरीक्षणातील कथित अनियमिततेच्या मुद्द्यावरून दिल्लीतील राजकीय संघर्ष मंगळवारी थेट निवडणूक आयोगाच्या कार्यालयापर्यंत पोहोचला. 'इंडिया' आघाडीच्या खासदारांनी संसद भवनापासून निर्वाचन सदनपर्यंत मोर्चा काढत मुख्य निवडणूक आयुक्त ज्ञानेश कुमार यांच्या राजीनाम्याची मागणी केली.

पोलिसांनी मार्गात बॅरिकेड्स उभारून आंदोलकांना रोखण्याचा प्रयत्न केला. मात्र राहुल गांधी यांनी बॅरिकेडवर चढून राष्ट्रध्वज हातात घेतल्याने आंदोलनाला आणखी धार आली.

पोलिसांनी राहुल गांधी, प्रियंका गांधी वाड्रा यांच्यासह अनेक नेत्यांना ताब्यात घेतले. मात्र, राहुल गांधी आणि प्रियंका गांधी यांनी पोलिसांच्या ताब्यातून बाहेर पडत पुन्हा आयोगाच्या दिशेने जाण्याचा प्रयत्न केला.

आयोगाचे कार्यालय अवघ्या काहीशे मीटरवर असताना आम्हाला भेटू दिले जात नाही, असा सवाल राहुल गांधी यांनी केला. सुमारे ३०० खासदारांना मुख्य निवडणूक आयुक्तांना भेटायचे असल्याचा दावा त्यांनी केला.

मोर्चादरम्यान शिवसेना खासदार संजय राऊत यांना भोवळ आली, तर काही खासदारांना श्वसनाचा त्रास झाल्याचे सांगण्यात आले. वर्षा गायकवाड, प्रतिभा धानोरकर आणि शाम कुमार बरगे यांना धक्काबुक्की झाल्याचा दावा करण्यात आला.

मतदार यादीचा प्रश्न आता केवळ निवडणूक प्रक्रियेपुरता राहिलेला नसून, निवडणूक आयोगाच्या निष्पक्षतेवरच राजकीय संघर्ष उभा राहिला आहे. आयोग विरोधकांच्या प्रश्नांना सामोरे जाणार की हा संघर्ष आणखी तीव्र होणार, हे पाहणे महत्त्वाचे ठरणार आहे.

निवडणूक आयुक्तांना न्यायाधीशांपेक्षा अधिक कायदेशीर संरक्षण का?

सर्वोच्च न्यायालयाचा महत्त्वपूर्ण सवाल; निवडणूक आयोगाची स्वायत्तता की उत्तरदायित्वावर मर्यादा?

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

नवी दिल्ली । प्रतिनिधी

निवडणूक आयोग हा लोकशाहीच्या निवडणूक प्रक्रियेचा घटनात्मक संरक्षक मानला जातो. त्यामुळे आयोगाला राजकीय हस्तक्षेपापासून स्वायत्तता मिळणे जितके आवश्यक आहे, तितकेच त्याच्या निर्णयप्रक्रियेवर कायदेशीर उत्तरदायित्वाची चौकट असणेही महत्त्वाचे आहे. याच पार्श्वभूमीवर मुख्य निवडणूक आयुक्त (उएउ) आणि निवडणूक आयुक्तांना २०२३च्या कायद्यातून मिळणाऱ्या कायदेशीर संरक्षणाची व्याप्ती घटनात्मक न्यायालयांच्या न्यायाधीशांपेक्षाही अधिक आहे का, असा महत्त्वपूर्ण प्रश्न सर्वोच्च न्यायालयाने सुनावणीदरम्यान उपस्थित केला.

मतदार याद्यांच्या विशेष सखोल पुनरिक्षणाशी (डखठ) संबंधित याचिकांवर सोमवारी, ५ ऑक्टोबर रोजी मुख्य न्यायमूर्ती सूर्यकांत, न्यायमूर्ती जॉयमाल्या बागची आणि न्यायमूर्ती व्ही. मोहना यांच्या खंडपीठासमोर सुनावणी झाली. याचिकाकर्त्यांच्या वतीने ज्येष्ठ अधिवक्ता विकास सिंह यांनी 'मुख्य निवडणूक आयुक्त आणि इतर निवडणूक आयुक्त (नियुक्ती, सेवाशर्ती आणि पदावधी) कायदा, २०२३' मधील संरक्षणाच्या तरतुदींवर प्रश्न उपस्थित केला.

याचिकाकर्त्यांच्या युक्तिवादादरम्यान खंडपीठाने या संरक्षणाच्या व्याप्तीकडे लक्ष वेधले. निवडणूक आयुक्तांना दिलेले संरक्षण इतके व्यापक आहे का की, घटनात्मक न्यायालयांच्या न्यायाधीशांनाही उपलब्ध नसलेली कायदेशीर सुरक्षा त्यांना मिळते, असा प्रश्न न्यायालयाने मौखिकरीत्या उपस्थित केला. हा प्रश्न केवळ एका कायद्यातील तरतुदीपुरता मर्यादित नसून, लोकशाहीतील अधिकार आणि उत्तरदायित्व यांच्यातील संतुलनाचा मूलभूत प्रश्न उपस्थित करणारा आहे.

निवडणूक आयोगाला स्वायत्तता देण्यामागील उद्देश स्पष्ट आहे. सत्ताधारी पक्ष असो किंवा विरोधक, निवडणूक आयोगाने कोणत्याही राजकीय दबावापासून मुक्तपणे निर्णय घेणे अपेक्षित असते. मात्र, स्वायत्तता म्हणजे अमर्यादित संरक्षण असा त्याचा अर्थ होऊ शकतो का, हा प्रश्नही तितकाच महत्त्वाचा आहे.

विशेषतः निवडणूक आयोगाच्या निर्णयांचा थेट परिणाम मतदारांच्या अधिकारांवर आणि निवडणुकीच्या निष्पक्षतेवर होऊ शकतो. त्यामुळे आयोगाच्या अधिकाऱ्यांना कायदेशीर कारवाईपासून व्यापक संरक्षण दिल्यास, त्या संरक्षणामुळे उत्तरदायित्वाच्या यंत्रणेवर परिणाम होणार नाही ना, याची घटनात्मक कसोटी आवश्यक ठरते.

दुसरीकडे, निवडणूक आयुक्तांवर प्रत्येक निर्णयासाठी वैयक्तिक खटले किंवा दबाव निर्माण होऊ लागल्यास आयोगाच्या स्वतंत्र कार्यक्षमतेवरही विपरीत परिणाम होऊ शकतो. त्यामुळे प्रश्न संरक्षण असावे की नसावे? एवढाच नाही; तर संरक्षणाची मर्यादा नेमकी किती असावी आणि गैरवापर झाल्यास उत्तरदायित्वाची प्रभावी यंत्रणा कोणती? हा आहे.

डखठ प्रक्रियेसंदर्भातील याचिकांमध्ये निवडणूक आयोगाच्या निर्णयप्रक्रियेच्या कायदेशीर आधारावर आणि अधिकारक्षेत्रावरही प्रश्न उपस्थित करण्यात आले आहेत. त्यामुळे या प्रकरणात आयोगाची घटनात्मक स्वायत्तता, न्यायालयीन पुनरावलोकन आणि निवडणूक प्रक्रियेतील पारदर्शकता या तीनही बाबींची कसोटी लागणार आहे.

मात्र, सर्वोच्च न्यायालयाने अद्याप २०२३च्या कायद्यातील संरक्षण असंवैधानिक असल्याचा कोणताही अंतिम निष्कर्ष दिलेला नाही. सुनावणीदरम्यान केलेली मौखिक टिप्पणी ही अंतिम निर्णय नसते. त्यामुळे निवडणूक आयुक्तांना न्यायाधीशांपेक्षा अधिक संरक्षण मिळाले असा अंतिम निष्कर्ष काढण्याऐवजी, न्यायालयाने उपस्थित केलेला प्रश्न आणि त्यामागील घटनात्मक चिंता याकडे गांभीर्याने पाहणे आवश्यक आहे.

लोकशाहीत निवडणूक आयोगाला संरक्षण हवेच; पण ते संरक्षण लोकशाहीतील उत्तरदायित्वापेक्षा मोठे होऊ नये. निवडणूक प्रक्रियेची निष्पक्षता जपण्यासाठी स्वायत्त आयोगाइतकीच त्याच्या निर्णयांवर प्रभावी न्यायालयीन आणि घटनात्मक देखरेखही आवश्यक आहे.

संपादकीय

महाराष्ट्रात पाणीबाणीची सुरुवात!

मान्सूनने परतीची वाट धरली. मान्सून महाराष्ट्रातून अजून नीट माघारीही परतला नाही, तोच पाणीबाणीच्या झळा सुरू झाल्या आहेत.व्यवस्थित पाऊस न झाल्याने असलेल्या पाणी साठ्यातील पाणी काळजीपूर्वक वापरण्यासाठी आता राज्य सरकारने महत्त्वाचे आदेश काढले. ते म्हणजे १० टक्के पाणीकपातीचे.

१० टक्के पाणीकपात ही फक्त महानगरे आणि शहरांसाठी नाहीये, तर सर्वच स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या हद्दीतही केली जाणार आहे. त्यामुळे पुढील ५ ते ७ महिने पाणी काळजीपूर्वकच वापरावे लागणार आहे. राज्याचे जलसंपदा मंत्री गिरीश महाजन यांनी याबद्दलची माहिती दिली आहे.

अल निनोमुळे २०२७ मध्ये पाऊस कसा असेल, याबद्दल अद्याप अनिश्चितता आहे. त्यामुळे राज्य सरकारने ऑगस्ट २०२७ पर्यंत उपलब्ध असलेले पाणी पुरवण्याचे नियोजन करण्यास सुरूवात केली आहे. त्याचाच एक भाग म्हणून १६ ऑक्टोबरपासून १० टक्के पाणी कपात राज्यात सुरू केली जाणार आहे.

राज्यातील नागरिकांना पिण्याच्या पाण्याची टंचाई जाणवणार नाही, यासाठी पिण्याच्या पाण्याला सर्वोच्च प्राधान्य दिले गेले आहे. जलसंपदा विभागाने सर्व संबंधित यंत्रणा आणि संस्थांना पण्याचा वापर अत्यंत काटकसरीने करण्याबरोबर पाणी बचतीसाठी कठोर उपाययोजना करण्याचे आदेश दिले आहेत.

राज्यातील सर्व महापालिका, नगरपालिका, नगरपंचायती, ग्रामपंचायती हद्दींमध्ये १० टक्के पाणीकपात १६ ऑक्टोबरपासून सुरू केली जाणार आहे. पाणीगळती रोखण्यासाठी विशेष मोहिमा राबवण्यास सांगण्यात आले आहे.

सांडपाणी प्रक्रिया केंद्रे पूर्ण क्षमतेने चालवण्यात यावीत. प्रक्रिया केलेले पाणी बागा, बांधकामे आणि धुण्यासाठी वापरण्यात यावे. धरणे, नद्या आणि कालव्यांमधून होणारा अनाधिकृत पाणी उपसा तात्काळ थांबण्यात यावा. यासाठी महसूल, पोलीस आणि जलसंपदा विभाग यांची संयुक्त पथकांची गस्त वाढवण्यात यावी, असे आदेश देण्यात आले आहेत. दुष्काळग्रस्त भागात आमदारांना प्रत्येक कामासाठी २५ लाख रुपयांपर्यंत निधीची शिफार करण्यास परवानगी देण्यात आली आहे. या निधीतून नवीन बोअरवेल, विहिरी खोदणे, बंद पडलेल्या पाणीपुरवठा योजनांची पाईपलाइन दुरुस्त करणे, पाण्याच्या नवीन टाक्या उभारणे आदी कामे करता येणार आहेत.

पाण्यासंदर्भात राज्य शासनाकडून जोपर्यंत लेखी अध्यादेश (जीआर) महापालिकेला प्राप्त होत नाही, तोपर्यंत पाणीकपातीबाबत निर्णय घेता येणार नाही, अशी भूमिका महापालिका प्रशासनाने घेतली आहे. पावसाचे प्रमाण, धरणसाठे आणि एकूणच राज्यातील पाण्याची स्थिती पाहता आतापासूनच नियोजन करणे आवश्यक असल्याने येत्या १५ ऑक्टोबर पासून पाणीकपात करण्याचा निर्णय जलसंपदामंत्री गिरीश महाजन यांनी सोमवारी जाहीर केला. हा निर्णय स्थानिक स्वराज्य संस्थांसह सर्वांनाच लागू राहणार आहे. त्यामुळे पुणे महापलिकेला देखील हा निर्णय घ्यावा लागणार आहे. पुणे आणि परिसराचा विचार करता शहराला पाणी पुरवठा करणाऱ्या खडकवासला धरण साखळीत यंदा चांगला पाऊस झाला आहे. त्यामुळे खडकवासला, पानशेत, वरसगाव आणि टेमघर या चारही धरणातील पाणीसाठा १०० टक्के झाला आहे. मागील वर्षाच्या तुलनेत सध्या धरणात एक टीएमसी पाणी कमी असले तरी आता पासूनच जलसंपदा विभाग आणि महापालिकेकडून पाण्याचे नियोजन केल्यास हा पाणीसाठा जुलै अखेर पर्यंत पुरेल एवढा आहे. त्यामुळे हे नियोजन महापालिकेला १६ ऑक्टोबरपासून करावे लागणार आहे. याच पार्श्वभूमीवर नियोजन करण्याची तयारी महापालिका प्रशासनाने दाखवली होती. त्यानुसार पालिकेने प्रत्येक आठवड्यात एक दिवस पाणी कपात केल्यास उन्हाळ्यात पुणेकरांना पुरेसे पाणी देणे शक्य होणार आहे.

काळेवाडीत खड्ड्यांचे डांबरीकरण; विकासकामांचे श्रेय कोणाचे?

रस्ते, पादचारी मार्ग, ड्रेनेज, पथदिवे आणि सीसीटीव्हीच्या प्रश्नांकडे लक्ष देण्याची नागरिकांची मागणी

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
काळेवाडी : प्रतिनिधी

काळेवाडी परिसरातील विविध रस्त्यांची गेल्या काही वर्षांपासून झालेली दुरवस्था नागरिकांसाठी चिंतेचा विषय ठरत आहे. पावसाळ्यात अनेक ठिकाणी रस्त्यांवरील खड्ड्यांत पाणी साचल्याने वाहनचालक, पादचारी आणि प्रवाशांना मोठ्या अडचणींचा सामना करावा लागला. काही ठिकाणी अपघातांच्या घटनाही घडल्याचे स्थानिक नागरिकांचे म्हणणे आहे.

काळेवाडीतील एम.एम. स्कूलसमोरील रस्ता तसेच छत्रपती शिवाजी महाराज चौक परिसरात पावसाच्या दिवसांत मोठ्या प्रमाणात पाणी साचत असल्याने वाहतुकीस अडथळा निर्माण होत असल्याची तक्रार नागरिकांनी केली आहे. पावसाळ्यापूर्वी खड्डे बुजविणे आणि पाणी निचऱ्याची व्यवस्था करण्याबाबत ठोस उपाययोजना का करण्यात आल्या नाहीत, असा प्रश्नही नागरिकांकडून उपस्थित करण्यात आला होता.

आता पावसाळ्यानंतर काही रस्त्यांवरील खड्ड्यांचे डांबरीकरण सुरू झाल्याचे दिसून येत आहे. त्यामुळे केवळ खड्डे बुजविणे किंवा रस्त्यावर डांबर टाकणे यालाच विकासकामे म्हणायचे का, असा प्रश्न नागरिक उपस्थित करत आहेत. या कामांचे नियोजन कोणी केले, त्यासाठी किती खर्च झाला, कामाचा दर्जा कसा तपासला जातो आणि देखभाल-दुरुस्तीची जबाबदारी कोणाची, याबाबतही पारदर्शकता असावी, अशी मागणी होत आहे.

प्रभाग क्रमांक २२ मधील विविध भागांत अजूनही मूलभूत सुविधांशी संबंधित अनेक प्रश्न प्रलंबित असल्याची भावना नागरिकांनी व्यक्त केली आहे. रस्त्यांच्या दुरुस्तीबरोबरच पादचारी मार्ग, ड्रेनेज, पथदिवे आणि परिसरातील सुरक्षाव्यवस्थेकडेही प्रशासनाने लक्ष देणे आवश्यक असल्याचे नागरिकांचे म्हणणे आहे.

काळेवाडी परिसरातील अनेक ठिकाणी पादचारी मार्गांची दुरवस्था झाली असून, ड्रेनेज व्यवस्थेतील समस्यांमुळे पावसाचे पाणी रस्त्यावर साचत असल्याच्या तक्रारी आहेत. काही ठिकाणी पथदिवे बंद असल्याने रात्रीच्या वेळी नागरिकांना अडचणींचा सामना करावा लागत आहे. तसेच काही चौकांमधील सीसीटीव्ही कॅमेरे बंद असल्याने परिसरातील सुरक्षा व्यवस्थेबाबतही प्रश्न उपस्थित होत आहेत.

रस्त्यांची दुरुस्ती ही नागरिकांच्या सुरक्षिततेच्या दृष्टीने आवश्यक आहे. मात्र, खड्डे बुजविण्यापुरता उपाय न करता रस्त्यांची संरचना, पाणी निचरा, पादचारी मार्ग, पथदिवे आणि सीसीटीव्ही यांचा एकत्रित विचार करून कायमस्वरूपी उपाययोजना करण्याची गरज आहे.

दरम्यान, रस्ते दुरुस्ती व इतर विकासकामांबाबत श्रेय घेण्यापेक्षा कामांची गुणवत्ता, खर्चाचा तपशील आणि नागरिकांना मिळणाऱ्या सुविधांचा परिणाम स्पष्ट व्हावा, अशी अपेक्षा व्यक्त होत आहे.

काळेवाडीतील मूलभूत प्रश्नांकडे प्रशासन आणि स्थानिक लोकप्रतिनिधी गांभीर्याने लक्ष देऊन ठोस उपाययोजना कधी करणार, तसेच सुरू असलेल्या कामांचे नियोजन व जबाबदारी स्पष्ट करणार का, असा सवाल नागरिकांकडून उपस्थित केला जात आहे.

अभिजात मराठी भाषा सप्ताहात बालगीतांची बहार

बालगीतांच्या मैफलीला बच्चेकंपनीचा उत्स्फूर्त प्रतिसाद

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
पिंपळे सौदागर : प्रतिनिधी

गणपती उत्सवाच्या आठवणींपासून भूक लागलेल्या कावळेदादासाठी चिमणीने आणलेला पाव, दुध पिणारी मनीमाऊ, प्राण्यांना घेऊन धावणारी झुकझुक गाडी, डुलत चालणारा हत्तुल्या आणि कोंबडीच्या पिल्लाची शिकवणी अशा बहारदार बालगीतांनी आचार्य अत्रे रंगमंदिरातील वातावरण रंगून गेले. निमित्त होते पिंपरी-चिंचवड महानगरपालिकेच्या वतीने आयोजित 'अभिजात मराठी भाषा सप्ताहा' अंतर्गत झालेल्या बालगीतांच्या मैफलीचे.

मराठी भाषेचे संवर्धन, प्रचार आणि प्रसार करण्याच्या उद्देशाने संत तुकारामनगर येथील आचार्य अत्रे रंगमंदिरात मंगळवारी (दि. ६) सुप्रसिद्ध गीतकार, गायिका व संगीतकार भारती न्यायाधीश यांच्या बालगीतांचा कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला. महानगरपालिका आयुक्त डॉ. विजय सूर्यवंशी व अतिरिक्त आयुक्त विक्रांत बगाडे यांच्या मार्गदर्शनाखाली, विशेष अधिकारी तथा मराठी भाषा समन्वय अधिकारी किरण गायकवाड यांच्या अधिपत्याखाली हा कार्यक्रम झाला.

'या हो या, या हो या, गणपती बाप्पा लवकर या' या गीताने कार्यक्रमाची सुरुवात झाली. त्यानंतर भारती न्यायाधीश यांच्यासह बालकलावंत ध्वनी गुप्ता, ईरा चायनाखवा आणि शौर्यवी मांडवगडे यांनी एकापेक्षा एक सरस बालगीते सादर केली. 'आमच्या घरची मनीमाऊ', 'कावळेदादा काव काव', 'झुक झुक झुक निघाली जंगलक्वीन', 'हत्तुल्या रे हत्तुल्या' आणि 'कोंबडीने शिकविले पिल्लाला' या गीतांना उपस्थित शालेय विद्यार्थ्यांनी उत्स्फूर्त दाद दिली. बालगीतांच्या सादरीकरणासोबतच गाणी, अभिनय आणि बालकलावंतांच्या उत्स्फूर्त सहभागामुळे कार्यक्रमाची रंगत उत्तरोत्तर वाढत गेली. 'डुबी डुबी डम डम' या गीताने कार्यक्रमाची सांगता करण्यात आली.

कार्यक्रमासाठी महानगरपालिकेचे ग्रंथालय समन्वयक प्रवीण चाबुकस्वार, प्रशासकीय अधिकारी दत्तात्रय सूर्यवंशी, तसेच किशोर केदारी आणि साळवे यांचे सहकार्य लाभले.

ग्रीझीच्या दुनियेत चिंटूची धमाल'ने रंगले बालमन; 'अभंगवारी'ने जागविला भक्तिभाव

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
पिंपरी : प्रतिनिधी

ग्रीझी अस्वल आणि चिंटूची धमाल जुगलबंदी, विनोदी प्रसंग, गाणी आणि नृत्याने महापालिका शाळांमधील विद्यार्थ्यांच्या चेहऱ्यावर हास्य फुलले, तर त्यानंतर संतपरंपरेतील अभंग आणि भक्तीगीतांनी चिखली टाऊन हॉलमध्ये भक्तिमय वातावरण निर्माण केले. निमित्त होते पिंपरी-चिंचवड महानगरपालिकेच्या वतीने आयोजित 'अभिजात मराठी भाषा सप्ताहा' अंतर्गत झालेल्या बालनाट्य आणि 'अभंगवारी' या सांगीतिक कार्यक्रमाचे.

सोमवारी (दि. ५) चिखली टाऊन हॉल येथे महापालिका शाळांमधील विद्यार्थ्यांसाठी 'ग्रीझीच्या दुनियेत चिंटूची धमाल' या बालनाट्याचे सादरीकरण करण्यात आले. लहान मुलांचे मनोरंजन लक्षात घेऊन साकारलेल्या या बालनाट्याला विद्यार्थ्यांचा उत्स्फूर्त प्रतिसाद मिळाला.

ग्रीझी अस्वल आणि चिंटू या प्रमुख व्यक्तिरेखांभोवती रंगणारे विनोदी प्रसंग, मजेदार गाणी आणि नृत्याने विद्यार्थ्यांना खिळवून ठेवले. कलाकारांच्या सादरीकरणाला विद्यार्थ्यांकडून मिळणाऱ्या उत्स्फूर्त दादेमुळे सभागृहात हास्य आणि उत्साहाचे वातावरण निर्माण झाले.

बालमनाला आकर्षित करणारे भव्य व रंगीत नेपथ्य, प्रभावी प्रकाशयोजना आणि दृश्यरचना हेही बालनाट्याचे विशेष आकर्षण ठरले. गाणी, नृत्य आणि विनोदाची प्रभावी सांगड घालत सादर झालेल्या या नाटकामुळे विद्यार्थ्यांना मराठी रंगभूमीचा परिचय मनोरंजक पद्धतीने झाला.

बालनाट्यानंतर 'सा रे ग म प' फेम गायक ज्ञानेश्वर मेश्राम, गायिका कल्याणी देशपांडे आणि सहकाऱ्यांनी अभंग व भक्तीगीतांचा 'अभंगवारी' हा कार्यक्रम सादर केला.

'हीच तर फॅमिलीची गंमत आहे'च्या हास्यविनोदासह 'भूमिका'ने गाजविला अभिजात मराठीचा रंगमंच

सचिन खेडेकर यांच्या 'भूमिका'ने भारावले रसिक; 'फॅमिली'च्या धमाल विनोदाने प्रेक्षक खळखळून हसले

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
पिंपळे सौदागर : प्रतिनिधी

हास्यविनोदापासून सामाजिक आणि वैचारिक आशयापर्यंत मराठी रंगभूमीचे विविध पैलू उलगडणाऱ्या 'हीच तर फॅमिलीची गंमत आहे' आणि 'भूमिका' या दोन वैविध्यपूर्ण नाटकांनी अभिजात मराठी भाषा सप्ताहाच्या तिसऱ्या दिवशी रसिकांची मने जिंकली. चिंचवड येथील प्रा. रामकृष्ण मोरे प्रेक्षागृहात झालेल्या या प्रयोगांना नागरिकांचा उत्स्फूर्त प्रतिसाद मिळाला.

पिंपरी-चिंचवड महानगरपालिकेच्या वतीने आयुक्त डॉ. विजय सूर्यवंशी आणि अतिरिक्त आयुक्त विक्रांत बगाडे यांच्या मार्गदर्शनाखाली, विशेष अधिकारी तथा मराठी भाषा समन्वय अधिकारी किरण गायकवाड यांच्या अधिपत्याखाली दि. ३ ते ९ ऑक्टोबरदरम्यान 'अभिजात मराठी भाषा सप्ताह' साजरा करण्यात येत आहे. मराठी भाषा, साहित्य, कला आणि संस्कृतीशी नागरिकांचा संवाद अधिक दृढ व्हावा, यासाठी सप्ताहात विविध सांस्कृतिक कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात आले आहे.

सोमवारी (दि. ५) दुपारच्या सत्रात संतोष पवार लिखित व दिग्दर्शित 'हीच तर फॅमिलीची गंमत आहे' या नाटकाचा प्रयोग झाला. दोन कुटुंबांतील नातेसंबंध, प्रेम आणि लग्नाच्या गडबडीतून निर्माण होणारे गैरसमज आणि विनोदी प्रसंग यामुळे नाटकाने प्रेक्षकांचे भरभरून मनोरंजन केले. पात्रांच्या शारीरिक अडचणी आणि वैशिष्ट्यांभोवती गुंफलेल्या प्रसंगांमधून विनोद फुलवत, कुटुंबातील व्यक्तींच्या उणिवा स्वीकारूनही प्रेम आणि आपलेपणा जपण्याचा संदेश नाटकातून देण्यात आला.

यानंतर क्षितिज पटवर्धन लिखित आणि चंद्रकांत कुलकर्णी दिग्दर्शित 'भूमिका' या नाटकाने रंगमंचाला गंभीर आणि वैचारिक वळण दिले. ज्येष्ठ अभिनेते सचिन खेडेकर यांच्या प्रभावी अभिनयाने रसिकांचे विशेष लक्ष वेधून घेतले. एका अभिनेत्याला साकाराव्या लागणाऱ्या महत्त्वपूर्ण भूमिकेच्या माध्यमातून त्याच्या वैयक्तिक आयुष्यात, विचारविश्वात आणि नातेसंबंधांत होणारे बदल नाटकातून मांडण्यात आले आहेत.

'भूमिका' केवळ रंगमंचावरील व्यक्तिरेखेपुरते मर्यादित न राहता, व्यक्तीची समाजाप्रती आणि स्वतः च्या मूल्यांप्रती असलेली भूमिका काय असावी, याचा विचार करण्यास भाग पाडते. सामाजिक समता, अस्मिता, संविधानिक मूल्ये आणि मानवी नातेसंबंध यांसारखे विषय वैयक्तिक व कौटुंबिक संघर्षाच्या माध्यमातून मांडल्यामुळे नाटकाला वैचारिक खोली लाभली. सचिन खेडेकर यांच्यासह कलाकारांच्या प्रभावी अभिनयाला रसिकांनी उत्स्फूर्त दाद दिली.

दुपारच्या सत्रातील खळखळून हसविणारा विनोद आणि सायंकाळच्या सत्रातील गंभीर वैचारिक मांडणी अशा दोन टोकांच्या अनुभवातून मराठी रंगभूमीची आशय आणि अभिव्यक्तीतील विविधता रसिकांना अनुभवता आली.

'सणयात्रा'तून उलगडला मराठी सण-परंपरेचा सांस्कृतिक प्रवास

रात्रीच्या सत्रात लोकजागर ॲक्टिव्हिटीजच्या वतीने 'सणयात्रा' हा कार्यक्रम सादर करण्यात आला. मराठी पंचांगानुसार येणारे विविध सण, त्यांची वैशिष्ट्ये, परंपरा आणि त्यामागील कथा नृत्य व संगीताच्या माध्यमातून रसिकांसमोर उलगडण्यात आल्या. माहिती, परंपरा, नृत्य आणि संगीताची सुरेल सांगड घालत सादर झालेल्या या कार्यक्रमातून महाराष्ट्राच्या समृद्ध सणपरंपरेचे विविध रंग अनुभवण्याची संधी रसिकांना मिळाली.

बुधवारी (दि. ७ ऑक्टोबर)चे कार्यक्रम

प्रा. रामकृष्ण मोरे प्रेक्षागृह, चिंचवड
* दुपारी १२.३० - 'फोक लावणी' (प्रवेश केवळ महिलांसाठी)
* सायंकाळी ५.३० - भाऊ कदम अभिनीत 'पहिली लग्नाची दुसरी प्रेमाची'
* रात्री ९.३० - 'स्वर मराठी मनाचा'

नटसम्राट निळू फुले नाट्यगृह, सांगवी
* दुपारी १२.३० - 'लावण्यरंग' (प्रवेश केवळ महिलांसाठी)
* सायंकाळी ५ - 'गझलभाव' : मराठी गझल व भावगीतांचा कार्यक्रम
* रात्री ८ - स्वप्नील जोशी व विदुला चौगुले अभिनीत 'लग्नपंचमी'

आचार्य अत्रे रंगमंदिर, पिंपरी
* सकाळी १० - स्थानिक कवींचे कवी संमेलन
* दुपारी १२.३० - 'गंध मराठी कलेचा'
* दुपारी ३ - 'मराठी साहित्याचे विश्व' विषयावरील चर्चासत्र
* सायंकाळी ५.३० - शाहिर प्रकाश ढवळे व सहकाऱ्यांचा शाहिरी पोवाड्यांचा कार्यक्रम

ग. दि. माडगूळकर नाट्यगृह, आकुर्डी
* सकाळी ९ - महापालिका शाळांअंतर्गत समूह नृत्य स्पर्धा (छोटे सभागृह)
* सायंकाळी ७ - लोकगायक नंदेश विठ्ठल उमप यांचा 'मी मराठी' लोककला सोहळा (मोठे सभागृह)

दैनिक राज्य लोकतंत्र हे पत्र मुद्रक, प्रकाशक मालक सीमा भिमराव मस्के यांनी जगमित्र प्रिंटर्स अ‍ॅण्ड सेल्स कॉर्पोरेशन सुमतीनगर, जालना रोड, बीड येथे छापून कार्यालय दैनिक राज्य लोकतंत्र, राजीव गांधी चौक, कॅनाल रोड, बीड, ता.जि. बीड, ४३११२२ (महाराष्ट्र) येथे प्रकाशित केले. **संपादक** - सीमा मस्के (मोकाशे) । **कार्यकारी संपादक** - सुभाष विलासराव चौरे या अंकात प्रकाशित झालेल्या मजकुरातील मतांशी संपादक सहमत असतीलच असे नाही. न्यायालयीन वाद बीड न्यायकक्षेत. EMAIL- RAJYALOKTANTRA@GMAIL.COM NO.L SB/BEED RNP-206/2024-26

सारांश वृत्त

फडणवीस साहेब दिलेला शब्द पूर्ण करतील', जरांगे पाटलांनी व्यक्त केला विश्वास

■ पुणे : प्रतिनिधी

राज्यात दुष्काळ आणि शेतकरी संकटाची भीषण परिस्थिती असताना सत्ताधाऱ्यांचे केवळ देखावे सुरू आहेत, असा थेट हल्लाबोल मराठा आरक्षण आंदोलनाचे नेते मनोज जरांगे पाटील यांनी केला आहे. गरिबांची मुले रस्त्यावर आंदोलनाला बसली असून, सरकारनेच त्यांच्यावर ही वेळ आणली आहे, असे सांगत त्यांनी विद्यार्थी, दुष्काळ आणि शेतकरी प्रश्नांवरून राज्य सरकारचा तीव्र शब्दांत समाचार घेतला.

जरांगे म्हणाले, नेतेमंडळी नुसते दौरे करत आहेत. बांधावर जाऊन केवळ दुःखावर मीठ चोळण्याचे काम सुरू आहे. अधिकारी शेतात न जाता केवळ कोपऱ्यावर उभे राहून पंचनामे उरकतात. शेतात पाणी नाही, जनावरांना चारा नाही आणि छावण्या ५० किलोमीटर लांब टाकल्या आहेत. दुसरीकडे तरुणांना नोकऱ्या नाहीत आणि शिक्षक भरती रखडली आहे. सरकारने शेतकऱ्यांना हेक्टरी एक लाख रुपयांची मदत करावी आणि उद्योगपतींप्रमाणेच शेतकऱ्यांची सरसकट कर्जमाफी करावी, अशी मागणी त्यांनी केली. दोन दिवस दोन घास कमी मिळाले तरी चालतील, पण कोणत्याही शेतकऱ्याने आत्महत्या करू नका. आपण सर्व जातीवाद बाजूला ठेवून एका छताखाली येऊ आणि शेतकऱ्यांचे एक मोठे आंदोलन उभारू, जेणेकरून पुन्हा मागण्यांची वेळ येणार नाही.

आपल्या सहकाऱ्यांवर होणाऱ्या कारवाईबाबत बोलताना, मी फुटत नाही म्हणून माझ्या आसपासच्या लोकांना उचलले जात आहे,'' असा आरोप त्यांनी केला. तसेच महिलांकडून होणाऱ्या आरोपांवर उत्तर देताना, ''गावातील लोकांवर मी बोलणार नाही, काळच त्यांना पश्चात्ताप करायला लावेल,'' असे सांगत तरुणांनी संयम बाळगून महिलांबद्दल विचारपूर्वक बोलण्याचे आवाहन त्यांनी केले. देवेंद्र फडणवीस यांनी पाटोद्यात शिष्टमंडळाला दिलेल्या शब्दावर विश्वास व्यक्त करत, ''फडणवीस साहेब दिलेला शब्द पूर्ण करतील, ते लोकांचा रोष ओढवून घेणार नाहीत,'' असा विश्वासही जरांगे पाटील यांनी व्यक्त केला.

खडी क्रशरविरोधात बाधित शेतकऱ्यांचे आमरण उपोषण

डिंभे धरणाच्या सुरक्षा कामांसाठी १७१.५९ कोटींचा निधी मंजूर करा, आमदार दिलीप वळसे-पाटील यांची मुख्यमंत्री फडणवीस, उपमुख्यमंत्री सुनेत्रा पवार यांच्याकडे मागणी

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

मंचर । प्रतिनिधी

कुकडी संयुक्त प्रकल्पांतर्गत येणाऱ्या डिंभे धरणाच्या गळती प्रतिबंधक व सुरक्षा कामांसाठी १७१.५९ कोटी रुपयांच्या अंदाजपत्रकास तातडीने प्रशासकीय मान्यता देऊन निधी उपलब्ध करून द्यावा, अशी मागणी आमदार तथा माजी विधानसभा अध्यक्ष दिलीप वळसे-पाटील यांनी मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस आणि उपमुख्यमंत्री सुनेत्रा पवार यांच्याकडे पत्राद्वारे केली आहे.

डिंभे धरणाच्या सुरक्षिततेच्या दृष्टीने गळती प्रतिबंधक आणि अन्य सुरक्षा कामे तातडीने हाती घेणे आवश्यक असल्याचे वळसे-पाटील यांनी पत्रात नमूद केले आहे. महाराष्ट्र कृष्णा खोरे विकास महामंडळ, पुणे यांनी या कामांसाठी १७१.५९ कोटी रुपयांचा प्रशासकीय मान्यतेचा प्रस्ताव शासनाकडे सादर केला असून, त्यास त्वरित मंजुरी देण्याची मागणी करण्यात आली आहे.

कुकडी प्रकल्पातील डिंभे हे सर्वात मोठे दगडी धरण असून त्याची एकूण पाणी साठवण क्षमता १३.५० अघफू, तर उपयुक्त पाणीसाठा १२.५० अघफू आहे. धरणाचे बांधकाम १९७८ मध्ये सुरू झाले असून, २००१ पासून ते पूर्ण क्षमतेने भरले जात आहे. सध्या धरणाच्या अधोबाजूस मोठ्या प्रमाणात पाण्याची गळती होत असून, ती सुमारे १,८०० लिटर प्रति सेकंद असल्याचे वळसे-पाटील यांनी पत्रात नमूद केले आहे. धरणाच्या अधोभागात झाडे-झुडपे वाढल्यानेही सुरक्षेचा प्रश्न निर्माण झाला आहे.

मोठ्या प्रमाणातील गळतीमुळे पाण्याचा अपव्यय होण्याबरोबरच सिंचन व्यवस्थेवरही परिणाम होण्याची शक्यता आहे. भविष्यात धरणाच्या संरचनेला धोका निर्माण होऊ नये, यासाठी प्रतिबंधात्मक उपाययोजना तातडीने करण्याची गरज असल्याचे त्यांनी म्हटले आहे.

धरणाखाली विद्युतगृह, पूल आणि अनेक गावे

डिंभे धरणाच्या खालील बाजूस ५ मेगावॅट क्षमतेचे विद्युतगृह, डिंभे-आहुपे रस्त्यावरील पूल, मुख्य कालव्यावरील जलसेतू, भीमाशंकर सहकारी साखर कारखाना तसेच डिंभे बु., डिंभे खु., शिनोली, कानसे, गंगापूर, घोडेगाव, लांडेवाडी, मंचर, निरगुडसर, पारगाव यांसह आंबेगाव व शिरूर तालुक्यांतील घोड नदीकाठची अनेक गावे, वाड्या-वस्त्या आहेत.

धरणाच्या संरचनेला कोणताही धोका निर्माण झाल्यास मोठ्या प्रमाणावर जीवित व वित्तहानी होण्याची शक्यता लक्षात घेता, संभाव्य दुर्घटना टाळण्यासाठी धरणाची घनता वाढविणे आणि बांधकाम अधिक सुरक्षित करण्याच्या दृष्टीने प्रस्तावित कामांना तातडीने मंजुरी देणे आवश्यक असल्याचे वळसे-पाटील यांनी स्पष्ट केले.

महाराष्ट्र कृष्णा खोरे विकास महामंडळाने २६ सप्टेंबर २०२५ रोजी पत्राद्वारे १७१.५९ कोटी रुपयांचा प्रस्ताव शासनाकडे सादर केला आहे. या प्रस्तावाला प्रशासकीय मान्यता देऊन आवश्यक निधी तातडीने उपलब्ध करून द्यावा, अशी आग्रही मागणी वळसे-पाटील यांनी केली आहे.

दुष्काळग्रस्त पिकांचे पंचनामे सुरू

कृषी, महसूल व ग्रामपंचायत विभागाच्या संयुक्त पथकाकडून शेतशिवाराची पाहणी

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

लोणी-धामणी : प्रतिनिधी

आंबेगाव तालुक्याच्या पूर्व भागातील लोणी, धामणी परिसरात दुष्काळामुळे बाधित झालेल्या पिकांच्या नुकसानीचे पंचनामे सुरू करण्यात आले आहेत. मांदळेवाडी व वडगावपीर परिसरात कृषी, महसूल आणि ग्रामपंचायत विभागाच्या संयुक्त पथकाने शेतशिवारात प्रत्यक्ष पाहणी करून पिकांची स्थिती व नुकसानीची नोंद करण्यास सुरुवात केली आहे.

दुष्काळामुळे बाधित झालेले कोणतेही क्षेत्र पंचनाम्यापासून वंचित राहू नये, यासाठी क्षेत्रीय पातळीवर प्रत्यक्ष पाहणी करून नुकसानीच्या नोंदी घेण्यात येत आहेत. या पंचनाम्यांच्या आधारे शासनाकडून पुढील मदत व आवश्यक कार्यवाही करण्यात येणार असल्याचे पाहणी पथकाकडून सांगण्यात आले.

यावेळी ग्रामविकास अधिकारी ज्योतिराम बोर्डे, ग्राममहसूल अधिकारी शशांक चौदंते, सहायक कृषी अधिकारी प्रवीण मिरके आणि महसूल कर्मचारी अनिकेत पंचरास यांनी शेतशिवारात जाऊन दुष्काळबाधित पिकांची पाहणी केली.

अधिकाऱ्यांनी शेतकऱ्यांशी संवाद साधून पिकांचे झालेले नुकसान, उत्पादनातील घट तसेच दुष्काळी परिस्थितीचा शेतीवर झालेला परिणाम याबाबत माहिती घेतली. पंचनाम्याचे काम वेळेत व प्रत्यक्ष नुकसानीच्या आधारे पूर्ण करून बाधित शेतकऱ्यांना शासनाच्या मदतीचा लाभ मिळावा, अशी अपेक्षा शेतकऱ्यांकडून व्यक्त होत आहे.

सलग सुट्ट्यांनंतरही नगरपंचायतीत अधिकारी गायब!

नागरिकांची गैरसोय; काम करून घेण्यासाठी नेमके कोणाला भेटायचे? असा सवाल

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

मंचर : प्रतिनिधी

सलग तीन दिवसांच्या सुट्टीनंतर आठवड्याच्या पहिल्याच कामकाजाच्या दिवशी, सोमवार (दि. ५) मंचर नगरपंचायत कार्यालयात विविध कामांसाठी आलेल्या नागरिकांना अधिकारी व कर्मचारी उपलब्ध नसल्याने गैरसोयीचा सामना करावा लागल्याच्या तक्रारी नागरिकांनी केल्या.

शुक्रवारपासून सलग सुट्ट्या असल्याने नगरपंचायतीचे नियमित कामकाज बंद होते. त्यामुळे सोमवारी कार्यालयीन कामकाज सुरळीत सुरू होऊन प्रलंबित कामे मार्गी लागतील, अशी नागरिकांची अपेक्षा होती. मात्र काही अधिकारी उपलब्ध नसल्याचे, तर अनेक कर्मचारी वसुलीच्या कामासाठी कार्यालयाबाहेर गेल्याचे नागरिकांनी सांगितले.

नगरपंचायत कार्यालयात कामासाठी आल्यानंतर संबंधित अधिकारी-कर्मचारी भेटत नसल्याने काम करून घेण्यासाठी नेमके कोणाला भेटायचे? असा प्रश्न नागरिकांसमोर निर्माण झाला. एकाच कामासाठी वारंवार नगरपंचायत कार्यालयात हेलपाटे मारावे लागत असून, त्यातून वेळ आणि पैशाचा अपव्यय होत असल्याची तक्रार सुनीत थोरात यांनी केली.

विशेषतः ज्येष्ठ नागरिक, महिला तसेच दूरवरून येणाऱ्या नागरिकांना अधिकारी-कर्मचारी उपलब्ध नसल्याने अधिक त्रास सहन करावा लागत असल्याचे नागरिकांचे म्हणणे आहे. कर व विविध शुल्कांच्या वसुलीसाठी कर्मचारी बाहेर जाणे आवश्यक असले, तरी त्याचा परिणाम कार्यालयीन कामकाजावर आणि नागरिकांना दिल्या जाणाऱ्या सेवांवर होऊ नये, अशी अपेक्षा व्यक्त करण्यात आली.

कर आणि विविध शुल्क वेळेवर घेण्यासाठी प्रशासन तत्पर असते; मग नागरिकांची कामे करून देण्यासाठी अधिकारी-कर्मचारी कार्यालयीन वेळेत उपलब्ध का नसावेत? असा सवाल सामाजिक कार्यकर्ते नवनाथ थोरात यांनी केला. नागरिकांची कामे वेळेत मार्गी लागण्यासाठी कार्यालयीन वेळेत आवश्यक अधिकारी-कर्मचारी उपस्थित राहतील आणि जबाबदार कर्मचारी उपलब्ध राहतील, अशी व्यवस्था करण्याची मागणी त्यांनी केली.

दरम्यान, नगरपंचायत प्रशासनाने दिलेल्या माहितीनुसार, मुख्याधिकारी किरण मार्कंड या बैठकीसाठी जिल्हाधिकारी कार्यालयात गेल्या होत्या. दोन अधिकाऱ्यांनी रीतसर रजा घेतली होती.

तसेच स्थापत्य अभियंता पवार हे दुपारनंतर नागरिकांच्या कामांसाठी उपलब्ध असल्याचे प्रशासनाकडून स्पष्ट करण्यात आले.

नागरिकांच्या तक्रारी आणि प्रशासनाचे स्पष्टीकरण याच्या पार्श्वभूमीवर, कार्यालयीन वेळेत अधिकारी-कर्मचाऱ्यांची उपलब्धता तसेच नागरिकांच्या कामांसाठी पर्यायी व्यवस्था करण्याबाबत नगरपंचायत प्रशासन काय पावले उचलते, याकडे मंचरकरांचे लक्ष लागले आहे.

भीमाशंकरचा बॉयलर व गव्हाण पूजन १२ ऑक्टोबरला

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

मंचर । प्रतिनिधी

दत्तात्रयनगर, पारगाव तर्फे अवसरी बु. (ता. आंबेगाव) येथील भीमाशंकर सहकारी साखर कारखान्याच्या सन २०२६-२७ गळीत हंगामाचा २७ वा बॉयलर अग्निप्रदीपन व गव्हाण पूजन समारंभ सोमवार (दि. १२ ऑक्टोबर) रोजी सकाळी ९ वाजता आयोजित करण्यात आला आहे.

कारखान्याचे संस्थापक-संचालक तथा माजी सहकारमंत्री आमदार दिलीप वळसे-

पाटील यांच्या हस्ते हा समारंभ होणार आहे. वारकरी संप्रदायातील संत-महंत तसेच ह.भ.प. कीर्तनकार महाराज यांच्या प्रमुख उपस्थितीत धार्मिक वातावरणात कार्यक्रम पार पडणार आहे.

गळीत हंगामाच्या प्रारंभानिमित्त आयोजित या कार्यक्रमास कारखान्याचे सभासद, ऊस उत्पादक शेतकरी आणि हितचिंतकांनी मोठ्या संख्येने उपस्थित राहावे, असे आवाहन कारखान्याचे चेअरमन बाळासाहेब बेंडे यांनी केले आहे.

वन्यजीव सप्ताहानिमित्त लोणीतील विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन

ध्वनीचित्रफितीद्वारे वन्यजीव, निसर्ग व पर्यावरण संवर्धनाची माहिती

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

लोणी-धामणी । प्रतिनिधी

वन्यजीव सप्ताहानिमित्त श्री भैरवनाथ विद्याधाम माध्यमिक व उच्च माध्यमिक विद्यालय, लोणी (ता. आंबेगाव) येथे इयत्ता पाचवी ते बारावीच्या विद्यार्थ्यांसाठी विशेष मार्गदर्शन कार्यक्रम घेण्यात आला. प्रोजेक्टरच्या माध्यमातून ध्वनीचित्रफित दाखवून विद्यार्थ्यांना वन्यजीव संवर्धन, त्याची उपयुक्तता आणि पर्यावरणातील महत्त्व याबाबत माहिती देण्यात आली.

वन्यजीवांचे संरक्षण, पशुपक्ष्यांचे महत्त्व, निसर्ग संवर्धन तसेच मानव आणि वन्यजीव

यांच्यातील सहअस्तित्व याविषयी विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन करण्यात आले.

वन विभाग पुणे, वनक्षेत्र कार्यालय मंचर अंतर्गत धामणी उपविभागाच्या कार्यक्षेत्रातील वनपाल नीलम चव्हाण, वनरक्षक अस्मिता शिंदे, तसेच पूजा कांबळे आणि योगेश निघोट उपस्थित होते.

रेस्क्यू टीमचे आदेश देसाई आणि रोहिदास म्हसणे यांनी विद्यार्थ्यांना वन्यजीव बचावकार्य आणि वन्यप्राण्यांबाबत विशेष माहिती दिली. त्यांच्या समवेत अशोक जाधव, दिलीप वाघ आणि ओंकार कारे उपस्थित होते.

यावेळी विद्यालयाचे प्राचार्य सुनील थोरात यांच्यासह सर्व शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचारी उपस्थित होते. ध्वनीचित्रफिती आणि मार्गदर्शनाच्या माध्यमातून वन्यजीव, पशुपक्षी, निसर्ग व पर्यावरणाबाबत नवी माहिती मिळाल्याने विद्यार्थ्यांमध्ये उत्साहाचे वातावरण निर्माण झाले. विद्यार्थ्यांच्या चेहऱ्यावर या उपक्रमाचा आनंद स्पष्टपणे दिसून येत होता.

दुष्काळ पेटला, सरकार मात्र दौऱ्यांत; नाना पटोलेंची तीन दिवसांच्या विशेष अधिवेशनाची मागणी

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

नागपूर : प्रतिनिधी

महाराष्ट्रातील दुष्काळी परिस्थिती १९७२ पेक्षाही गंभीर असल्याचा दावा करत काँग्रेस नेते नाना पटोले यांनी विधानसभेचे तातडीने किमान तीन दिवसांचे विशेष अधिवेशन बोलावण्याची मागणी केली आहे.

शेतकऱ्यांची पिके डोळ्यांसमोर जळत असताना सरकारकडून केवळ पीक पाहणीचे दौरे सुरू असल्याची टीका पटोले यांनी केली. विधानसभेत मुख्यमंत्र्यांनीच अल निनोचा इशारा दिला होता, तरीही परिस्थितीचा सामना करण्यासाठी पुरेसे नियोजन झाले नाही, असा आरोप त्यांनी केला.

महागडी खते, बनावट बियाणे आणि वाढता उत्पादन खर्च यामुळे आधीच अडचणीत असलेल्या शेतकऱ्यांसमोर आता दुष्काळाचे संकट उभे ठाकले आहे. अशा परिस्थितीत सरकारने तातडीने मदत,

पाणी, चारा आणि पीकनुकसान भरपाईबाबत स्पष्ट निर्णय घ्यावा, अशी मागणी त्यांनी केली.

पटोले यांनी निवडणूक आयोगातील कथित गैरव्यवहार, धान भरडाई प्रकरण, महायुतीतील अंतर्गत संघर्ष आणि 'लाडकी बहीण' योजनेवरूनही सरकारला लक्ष्य केले.

राज्यपालांकडे जाऊन वेळ घालवण्यापेक्षा विधानसभेत चर्चा करा, असा टोला त्यांनी लगावला.

दुष्काळाची घोषणा, पंचनामे आणि मदतीच्या आश्वासनांपलीकडे शेतकऱ्याला प्रत्यक्ष मदत कधी मिळणार, हा मुख्य प्रश्न आहे. त्यामुळे विशेष अधिवेशनाची मागणी सरकार स्वीकारते का आणि स्वीकारल्यास त्यातून ठोस निर्णय होतात का, याकडे आता शेतकऱ्यांचे लक्ष लागले आहे.

कौटुंबिक वादातून तरुणावर कोयत्याने हल्ला; पिस्तुलाचा धाक दाखवल्याचा आरोप

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

आळेफाटा (पुणे जि.) : प्रतिनिधी

जुन्नर तालुक्यातील आळे येथे कौटुंबिक वादाचे पर्यवसान हाणामारीत झाले. एका तरुणाच्या डोक्यावर उलट्या कोयत्याने वार करून त्याला मारहाण करण्यात आली. तसेच गावठी पिस्तुलाचा धाक दाखवून धमकावल्याचा आरोप करण्यात आला आहे. सोमवारी (दि. ५) मध्यरात्रीच्या सुमारास ही घटना घडली.

या प्रकरणी आळेफाटा पोलिसांनी सात जणांविरुद्ध गुन्हा दाखल केला असून, एका संशयिताला अटक करण्यात आली आहे. तर आणखी एक जण उपचारासाठी पुण्यात दाखल आहे. उर्वरित पाच जणांचा शोध सुरू असल्याची माहिती पोलीस निरीक्षक विश्वास जाधव यांनी दिली. या प्रकरणी सुनील उर्फ लड्ड्या गणेश शिंदे यांनी पोलिसांत फिर्याद दिली आहे.

पोलिसांनी दिलेल्या माहितीनुसार, सोमवारी सायंकाळी सुनील शिंदे यांचा पत्नीशी कौटुंबिक कारणातून वाद झाला होता. त्यानंतर त्यांनी सासूला फोन करून मुलीला घेऊन जाण्यास सांगितले. रात्री सव्वादहा वाजण्याच्या सुमारास पत्नीचे चुलत मामा विकास विठ्ठल बानखिले, विजय विठ्ठल बानखिले आणि तिची आई हे तिघे शिंदे यांच्या घरी आले. त्यावेळी त्यांच्यात वाद झाला. त्यानंतर ते तेथून निघून गेले.

मात्र, रात्री सुमारे ११.५० वाजता काही जण मोटारसायकल आणि एका वाहनातून घराकडे येताना दिसल्याने शिंदे यांनी घराला कडी लावून घेतली. त्यानंतर विकास बानखिले, विजय बानखिले, महेश सिताराम देवकर, साई संदीप पवार, साई अनिल वाघ उर्फ लड्डू पवार आणि अन्य दोन अनोळखी व्यक्ती घराबाहेर आल्याचे फिर्यादीत नमूद आहे.

आरोपींनी घराबाहेर येण्यास सांगून धमक्या दिल्यानंतर सुनील शिंदे बाहेर आले. त्यावेळी विकास बानखिले यांनी हातातील उलट्या कोयत्याने त्यांच्या डोक्यावर मागून दोन ठिकाणी वार केल्याचा आरोप आहे. याचवेळी महेश देवकर याने गावठी पिस्तूल हातात घेऊन उपस्थितांना धमकावल्याचे फिर्यादीत म्हटले आहे. त्यानंतर इतरांनी शिंदे यांना लाथाबुक्क्यांनी मारहाण केल्याचा आरोप आहे.

दरम्यान, नातेवाईक मदतीसाठी धावून आले. तसेच गावातील नागरिक घटनास्थळी येत असल्याचे लक्षात येताच संबंधितांनी तेथून पळ काढल्याचे पोलिसांनी सांगितले. पळून जात असताना महेश देवकर याला पकडण्यात आले. या झटापटीत फिर्यादीनेही देवकर याला मारहाण केल्याचे पोलिसांनी स्पष्ट केले.

जखमी सुनील शिंदे आणि महेश देवकर यांना प्रथम आळे येथील प्राथमिक आरोग्य केंद्रात उपचारासाठी दाखल करण्यात आले. त्यानंतर दोघांना मंचर येथे नेण्यात आले. महेश देवकर याला पुढील उपचारासाठी पुण्यात दाखल करण्यात आले आहे.

या प्रकरणाचा पुढील तपास उपविभागीय पोलीस अधिकारी धनंजय पाटील यांच्या मार्गदर्शनाखाली पोलीस निरीक्षक विश्वास जाधव आणि पोलीस कर्मचारी बळीराम घंटे करीत आहेत. प्रकरणातील फरार संशयितांचा शोध सुरू आहे.

सारांश वृत्त

‘ज्ञानेश कुमार भाजपच्या ताटाखालचे मांजर’ ; वडेट्टीवारांचा निवडणूक आयोगावर हल्लाबोल

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
नागपूर : प्रतिनिधी

मतदार यादीच्या विशेष पुनरीक्षणावरून निवडणूक आयोग आणि विरोधकांमधील संघर्ष अधिक तीव्र होत असताना काँग्रेस नेते विजय वडेट्टीवार यांनी मुख्य निवडणूक आयुक्त ज्ञानेश कुमार यांच्यावर जोरदार हल्ला चढवला आहे.

ज्ञानेश कुमार हे भारतीय जनता पक्षाच्या राजकीय हितासाठी काम करत असल्याचा गंभीर आरोप वडेट्टीवार यांनी केला. एसआयआरच्या माध्यमातून देशभरात मतदारांच्या हक्कांवर गदा आणली जात असल्याचा दावाही त्यांनी केला.

दिल्लीतील ‘इंडिया’ आघाडीच्या मोर्चाच्या पार्श्वभूमीवर वडेट्टीवार यांनी निवडणूक आयोगाच्या कार्यपद्धतीवर प्रश्न उपस्थित केले. मतदार यादीतील बदल, फॉर्म-६ संदर्भातील नियम आणि न्यायालयीन निरीक्षणांचा दाखला देत आयोगाच्या निर्णयप्रक्रियेवर त्यांनी टीका केली. यासोबतच महाराष्ट्रातील दुष्काळ, जलसंधारणातील कथित ३८ हजार कोटींचा गैरव्यवहार, एमपीएससी अध्यक्षांची चौकशी, मुंबई महापालिकेतील कंत्राटशाही आणि गोंदियातील रेशन तांदूळ प्रकरणावरूनही त्यांनी सरकारवर निशाणा साधला. मात्र निवडणूक आयोगासारख्या घटनात्मक संस्थेवर आरोप होत असताना राजकीय आरोप आणि सिद्ध झालेली वस्तुस्थिती यामधील फरकही महत्त्वाचा आहे. आयोगाच्या निर्णयांवर प्रश्न उपस्थित करणे हा लोकशाहीतील अधिकार असला, तरी आरोपांची निष्पक्ष चौकशी आणि तथ्यांच्या आधारेच निष्कर्ष निघणे आवश्यक आहे.

दुष्काळात पाणीच नाही, आता जनावरांच्या चाऱ्याचीही चिंता; सरकारचे हायड्रोपोनिक्सवर लक्ष

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
मुंबई : प्रतिनिधी

राज्यातील दुष्काळाची तीव्रता वाढत असताना आता जनावरांच्या चाऱ्याचा प्रश्नही सरकारसमोर उभा राहिला आहे. दुष्काळाच्या काळात पशुधनाला वेळेत चारा उपलब्ध करून देण्यासाठी पर्यायी चारा व्यवस्थेचे नियोजन करण्याच्या सूचना पर्यावरण व पशुसंवर्धन मंत्री पंकजा मुंडे यांनी दिल्या आहेत.

मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस यांच्या अध्यक्षतेखाली झालेल्या मंत्रिमंडळ बैठकीनंतर दुष्काळी परिस्थितीचा आढावा घेण्यात आला. महसूलमंत्री चंद्रशेखर बावनकुळे यांच्या अध्यक्षतेखालील मंत्रिमंडळ उपसमितीच्या बैठकीत शेतकरी आणि शेतमजुरांच्या प्रश्नांवर चर्चा झाली.

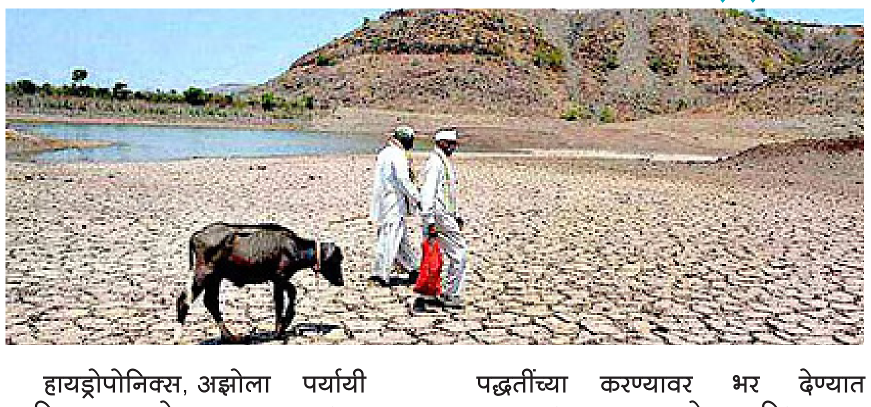

हायड्रोपोनिक्स, अझोला आणि सायलेजसारख्या पर्यायी पद्धतींच्या माध्यमातून चारा उपलब्ध करण्यावर भर देण्यात आला आहे. वन विभागाच्या जमिनी, सरकारी प्रक्षेत्रे, विविध विभागांच्या जागा आणि धरणांच्या बॅकवॉटरमधील गाळपेर क्षेत्रात चारा पिकांची लागवड करण्याची सूचनाही करण्यात आली आहे.

पाणी असलेल्या भागांत चारा बँक उभारण्याचा निर्णय घेण्यात आला असून, त्यासाठी कंपन्यांच्या सीएसआर निधीची मदत घेण्याचे नियोजन आहे.

मात्र दुष्काळाचे संकट केवळ बैठका, सूचना आणि चारा बँकांमधून सुटणार आहे का, हा प्रश्न कायम आहे. पिकांसोबतच पशुधन वाचवणेही ग्रामीण अर्थव्यवस्थेसाठी अत्यावश्यक आहे. त्यामुळे घोषणा नव्हे, तर चारा प्रत्यक्ष शेतकऱ्यापर्यंत कधी पोहोचतो, यावर या उपाययोजनांचे यश ठरणार आहे.

व्यापारी जहाजांवर हल्ले सुरूच; भारताचा संताप, ‘आंतरराष्ट्रीय जलमार्ग सुरक्षित करा’

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
नवी दिल्ली । प्रतिनिधी

व्यापारी जहाजे, खलाशी आणि नागरी पायाभूत सुविधांना लक्ष्य करण्याच्या वाढत्या घटनांवर भारताने तीव्र चिंता व्यक्त केली आहे. परराष्ट्र मंत्रालयाने मंगळवारी काळ्या समुद्रात आणि ओमानजवळ झालेल्या दोन स्वतंत्र हल्ल्यांचा निषेध केला. या घटनांमध्ये दोन परदेशी खलाशांचा मृत्यू झाला, तर भारतीय कर्मचाऱ्यांसह अनेक जण जखमी झाले आहेत.

ओमानजवळ होर्मुझ सामुद्रधुनीतून जात असलेल्या पनामा-ध्वजांकित ‘एमटी ऑन पीस’ या व्यापारी जहाजावर प्रक्षेपास्त्रासारख्या वस्तूने हल्ला झाल्याने ११ भारतीय खलाशी जखमी झाले. ओमानी प्रशासनाच्या मदतीबद्दल भारताने आभार मानले असून जखमी भारतीय कर्मचाऱ्यांना सुरक्षितपणे बाहेर काढून ओमानमधील खासाब येथे उपचारासाठी दाखल करण्यात आले आहे.

भारताने या हल्ल्यांबाबत गंभीर चिंता व्यक्त करताना व्यापारी जहाजे आणि नागरी पायाभूत सुविधांना संघर्षाचे लक्ष्य बनवणे तातडीने थांबले पाहिजे, असे स्पष्ट केले. परराष्ट्र मंत्रालयाने आंतरराष्ट्रीय जलमार्गांवरील वाहतूक आणि व्यापार शक्य तितक्या लवकर पूर्ववत करण्याची गरज अधोरेखित केली.

जागतिक व्यापारासाठी महत्त्वाच्या समुद्री मार्गांवरच जहाजे असुरक्षित ठरत असतील, तर त्याचा फटका केवळ संबंधित देशांना नव्हे, तर संपूर्ण जागतिक पुरवठा साखळीला बसू शकतो. भारताने संघर्ष संपवण्यासाठी संवाद आणि मुत्सद्देगिरीलाच प्राधान्य देण्याची भूमिका पुन्हा स्पष्ट केली आहे.

हिमालयाच्या रणांगणात भारत-यूएईची संयुक्त कवायत; ‘माउंटन गार्डियन’मधून युद्धसज्जतेची नवी चाचणी

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
नवी दिल्ली । प्रतिनिधी

भारत आणि संयुक्त अरब अमिरातीच्या लष्करांमधील संयुक्त लष्करी सरावाला उत्तराखंडमध्ये सुरुवात झाली आहे. ‘एक्सरसाइज माउंटन गार्डियन’ हा सराव ५ ते १८ ऑक्टोबरदरम्यान होणार असून, त्याचा मुख्य भर पर्वतीय युद्धतंत्र आणि प्रतिकूल भौगोलिक परिस्थितीत संयुक्त कारवाईची क्षमता वाढवण्यावर आहे.

या सरावात दोन्ही देशांच्या लष्करातील मिळून ९२ जवान सहभागी झाले आहेत. दोन्ही बाजूंनी समान संख्येने जवान सहभागी होत असून, भारतीय लष्कराचे प्रतिनिधित्व

भैरव बटालियन करत आहे. तर यूएईच्या लष्कराकडून माउंटन इन्फंट्री बटालियनचे जवान या सरावात सहभागी झाले आहेत.

संरक्षण मंत्रालयाच्या माहितीनुसार, सरावाचा उद्देश दोन्ही लष्करांमध्ये परस्पर कार्यक्षमता, सामंजस्य आणि सहकार्य वाढवणे हा आहे. मात्र, हिमालयासारख्या कठीण भौगोलिक परिस्थितीत हा सराव होत असल्याने त्याचे सामरिक महत्त्वही अधोरेखित होत आहे.

पर्वतीय भागातील युद्ध हे मैदानी युद्धापेक्षा पूर्णपणे वेगळे असते. कमी ऑक्सिजन, तीव्र उतार, बदलते हवामान, मर्यादित वाहतूक आणि प्रतिकूल भूभाग यामुळे सैनिकांच्या शारीरिक क्षमतेसोबतच अचूक नियोजन आणि तातडीच्या निर्णयक्षमतेची कसोटी लागते. त्यामुळे अशा परिस्थितीत संयुक्त कारवाईचा सराव दोन्ही देशांसाठी महत्त्वाचा ठरतो.

भारतासाठी सीमावर्ती पर्वतीय भागातील सुरक्षा ही कायमच संवेदनशील बाब राहिली आहे. त्यामुळे पर्वतीय युद्धकौशल्य, जलद प्रतिसाद आणि संयुक्त अभियान क्षमता यांना वाढते महत्त्व आहे.

‘माउंटन गार्डियन’च्या माध्यमातून भारत आणि यूएईचे लष्कर केवळ प्रशिक्षणाची देवाणघेवाण करत नाही, तर भविष्यातील संयुक्त सुरक्षा सहकार्याची क्षमताही तपासत आहे.

मुख्यमंत्र्यांच्या कॅम्प ऑफिसवर सीबीआय; पंजाबच्या राजकारणात पुन्हा तपास यंत्रणांचा मुद्दा ऐरणीवर

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
चंदिगढ : ।प्रतिनिधी

पंजाबचे मुख्यमंत्री भगवंत मान यांच्या कॅम्प ऑफिसवर सीबीआयने मंगळवारी छापा टाकल्याने राज्याच्या राजकारणात खळबळ उडाली आहे. मुख्यमंत्र्यांचे ओएसडी राजबीर सिंह घुमन यांच्याशी संबंधित प्रकरणात ही कारवाई करण्यात आल्याचे वृत्त आहे.

चंदिगढमधील सेक्टर-२ येथील सरकारी बंगल्यात मुख्यमंत्री कार्यालयाचा कॅम्प ऑफिस म्हणून वापर केला जातो. सीबीआय पथकाने येथे तपासणी केली. मात्र, कारवाईत नेमकी कोणती कागदपत्रे किंवा वस्तू जप्त करण्यात आली, याबाबत अधिकृत माहिती अद्याप समोर आलेली नाही.

या कारवाईनंतर मुख्यमंत्री भगवंत मान यांनी केंद्र सरकारवर निशाणा साधला. पंजाब सरकारला बदनाम करण्यासाठी ईडी आणि सीबीआयचा गैरवापर केला जात असल्याचा आरोप त्यांनी केला.

या प्रकरणाची पार्श्वभूमीही महत्त्वाची आहे.

पंजाब-हरियाणा उच्च न्यायालयाने ५ ऑक्टोबर रोजी राजबीर घुमन यांच्याशी संबंधित प्रकरणात सीबीआय तपासाचे आदेश दिले होते. हाउसिंग सोसायटी आणि जमिनीच्या वापरबदलाच्या परवानगीशी संबंधित कथित आर्थिक गैरव्यवहाराचा तपास आधीपासून सुरू होता.

आता न्यायालयीन आदेशानंतर सीबीआय कारवाईला सुरुवात झाली आहे. त्यामुळे ही कारवाई कायदेशीर तपासाचा भाग आहे की राजकीय दबावाचे साधन, यावर पंजाबच्या राजकारणात आरोप-प्रत्यारोप रंगणार हे स्पष्ट आहे. मात्र अंतिम सत्य तपासातूनच समोर येणार आहे.

हवाई दलाच्या नव्या प्रमुखपदी एअर मार्शल आशुतोष दीक्षित; ३१ ऑक्टोबरला स्वीकारणार पदभार

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
नवी दिल्ली ।प्रतिनिधी

भारतीय हवाई दलाच्या नव्या प्रमुखपदी एअर मार्शल आशुतोष दीक्षित यांची नियुक्ती करण्यात आली आहे. केंद्र सरकारने मंगळवारी त्यांच्या नियुक्तीची घोषणा केली. सध्या ते हवाई दलाचे उपप्रमुख म्हणून कार्यरत असून, ३१ ऑक्टोबर २०२६ रोजी दुपारनंतर ते हवाई दलाच्या प्रमुखपदाची सूत्रे स्वीकारतील.

एअर मार्शल दीक्षित हे हवाई दलाचे २९ वे प्रमुख ठरणार आहेत. पदभार स्वीकारताना त्यांना एअर चीफ मार्शल हा दर्जा मिळणार आहे. विद्यमान हवाई दल प्रमुख एअर चीफ मार्शल अमर प्रीत सिंह यांचा कार्यकाळ ३१ ऑक्टोबर रोजी पूर्ण होत असून, त्याच दिवशी ते सेवेतून निवृत्त होणार आहेत.

आशुतोष दीक्षित यांचा हवाई दलातील प्रदीर्घ अनुभव असून त्यांनी विविध महत्त्वाच्या जबाबदाऱ्या सांभाळल्या आहेत. उपप्रमुख म्हणून कार्यरत असताना हवाई दलाच्या धोरणात्मक आणि

कार्यात्मक निर्णयप्रक्रियेत त्यांची महत्त्वाची भूमिका राहिली आहे.

सध्याच्या बदलत्या सुरक्षा वातावरणात भारतीय हवाई दलासमोर आधुनिक युद्धतंत्रज्ञान, स्वदेशी संरक्षण उत्पादन, लढाऊ विमानांचे आधुनिकीकरण आणि हवाई सुरक्षेची क्षमता वाढवण्याची मोठी आव्हाने आहेत. अशा परिस्थितीत दीक्षित यांच्या नेतृत्वाकडे विशेष लक्ष लागले आहे.

३१ ऑक्टोबरपासून भारतीय हवाई दलाची धुरा त्यांच्या हाती येणार असून, पुढील काळात आधुनिकीकरण आणि युद्धसज्जतेला ते कोणती दिशा देतात, हे महत्त्वाचे ठरणार आहे.

पोलिसांच्या शौर्याला राज्याचा सलाम; ‘मुख्यमंत्री शौर्य पदक’ला मंजुरी

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
मुंबई : वृत्तसंस्था

कर्तव्य बजावताना जीव धोक्यात घालून धाडसी कामगिरी करणाऱ्या महाराष्ट्र पोलिसांचा राज्यस्तरावर गौरव करण्यासाठी सरकारने ‘मुख्यमंत्री शौर्य पदक’ सुरू करण्याचा निर्णय घेतला आहे. मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस यांच्या अध्यक्षतेखाली झालेल्या मंत्रिमंडळ बैठकीत या योजनेला मंजुरी देण्यात आली.

या पुरस्कारांतर्गत निवड झालेल्या पोलीस अधिकारी आणि कर्मचाऱ्यांना ५० हजार रुपये रोख, पदक आणि प्रशस्तीपत्र दिले जाणार आहे. कर्तव्य बजावताना प्राण गमावलेल्या पोलिसांसाठी मरणोत्तर शौर्य पदकाचीही तरतूद करण्यात आली आहे.

दरवर्षी १ मे, महाराष्ट्र दिनाच्या पूर्वसंध्येला पुरस्कारांची घोषणा केली जाणार आहे. यंदाच्या पुरस्कारासाठी १ जानेवारी २०२६ पासूनची कामगिरी विचारात घेतली जाणार आहे.

पुरस्कारासाठी निवड प्रक्रिया विविध स्तरांवर होणार आहे. पोलीस महासंचालकांच्या अध्यक्षतेखाली प्राथमिक समिती प्रस्तावांची छाननी करणार आहे. त्यानंतर गृह विभागाच्या अपर मुख्य सचिवांच्या अध्यक्षतेखालील समिती अंतिम प्रस्तावांचा विचार करणार असून ते मुख्यमंत्री तथा गृहमंत्र्यांकडे पाठवले जातील.

धाडसी पोलिसांचा सन्मान ही निश्चितच स्वागतार्ह बाब आहे. मात्र पदक आणि ५० हजार रुपयांच्या पुरस्कारापलीकडे पोलिसांच्या कामाच्या परिस्थितीकडेही सरकारने पाहणे गरजेचे आहे. जोखीम घेणाऱ्या पोलिसांना आधुनिक साधने, मनुष्यबळ, प्रशिक्षण आणि सुरक्षित कार्यव्यवस्था मिळाली तरच शौर्याचा हा सन्मान खऱ्या अर्थाने सार्थ ठरेल.

वैवाहिक दुरावा म्हणजे घटस्फोट नव्हे; गर्भपातासाठी ठोस कायदेशीर आणि वैद्यकीय आधार आवश्यक!

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
प्रयागराज : प्रतिनिधी

पती-पत्नीमध्ये वैवाहिक दुरावा निर्माण झाला आहे, दोघांमध्ये गंभीर मतभेद आहेत किंवा पत्नी पतीपासून वेगळी राहत आहे, एवढ्या कारणावरूनच वैद्यकीय गर्भपाताचा अधिकार निर्माण होत नाही, असा महत्त्वपूर्ण कायदेशीर निष्कर्ष अलाहाबाद उच्च न्यायालयाने नोंदवला आहे. मात्र, न्यायालयाने महिलांच्या प्रजनन स्वायत्ततेला संविधानाच्या कलम २१ अंतर्गत संरक्षण असल्याचेही स्पष्ट केले आहे. त्यामुळे हा निर्णय गर्भपाताचा अधिकार नाकारणारा नसून, त्या अधिकाराचा वापर वैद्यकीय गर्भपात कायदा आणि नियमांच्या चौकटीत कसा तपासला जावा, हे स्पष्ट करणारा आहे.

न्यायमूर्ती जे. जे. मुनीर आणि न्यायमूर्ती इंद्रजीत शुक्ला यांच्या खंडपीठासमोर २४ वर्षीय विवाहित महिलेने गर्भपातासाठी वैद्यकीय अधिकाऱ्यांना निर्देश देण्याची मागणी केली होती. महिलेचा विवाह ३ मे २०२६ रोजी झाला होता. तिने पतीकडून चारित्र्यावर संशय, मारहाण आणि मानसिक-शारीरिक छळ झाल्याचे आरोप केले. तिला फिनाइल पिण्यास भाग पाडल्याचा आणि त्यानंतर पुन्हा मारहाण झाल्याचाही दावा करण्यात आला. तिच्या म्हणण्यानुसार, गर्भधारणा सुरुवातीला हवी होती; मात्र पती आणि सासरच्या कथित वर्तनामुळे ती नंतर नकोशी झाली.

न्यायालयाने चढ्ढ र्ठीश्रशी, २००३ मधील र्ठीश्रश ३इ(ल) चा विचार केला. या तरतुदीनुसार गर्भधारणेदरम्यान वैवाहिक स्थितीत बदल झालेल्या काही परिस्थितींमध्ये २४ आठवड्यांपर्यंत गर्भपाताचा विचार करता येतो. नियमात विधवापन आणि घटस्फोट यांचा विशेष उल्लेख आहे. मात्र, या तरतुदीचा अर्थ असा काढता येणार नाही की पती-पत्नीमधील प्रत्येक प्रकारचा दुरावा किंवा वैवाहिक संघर्ष ही स्वतंत्र कायदेशीर श्रेणी ठरेल. न्यायालयाने स्पष्ट केले की, न्यायालयीन अर्थ लावताना नियमात पूर्णपणे नवीन श्रेणीची भर घालता येणार नाही.

महत्त्वाचे म्हणजे, न्यायालयाने ‘वैवाहिक दुरावा’ आणि ‘घटस्फोट’ यांना समान मानले नाही. मात्र, कायमस्वरूपी परित्याग किंवा अशी गंभीर क्रूरता की ज्यामुळे पती-पत्नीचे पुनर्मिलन जवळजवळ अशक्य झाले आहे, अशा परिस्थितीचा योग्य प्रकरणात विचार होऊ शकतो, असे न्यायालयाने नमूद केले. म्हणजेच न्यायालयाने दार पूर्णपणे बंद केलेले नाही; परंतु अशा दाव्यासाठी ठोस आणि विश्वासार्ह पुरावे आवश्यक असतील.

महिलेच्या मानसिक आरोग्याचाही न्यायालयाने स्वतंत्रपणे विचार केला. ‘मानसिक आरोग्य’ म्हणजे केवळ वैद्यकीय निदान झालेला मानसिक आजार नव्हे. गर्भवती महिलेची प्रत्यक्ष किंवा अपेक्षित सामाजिक-आर्थिक परिस्थिती आणि तिच्या वातावरणाचा मानसिक आरोग्यावर होणारा परिणामही संबंधित ठरू शकतो. वारंवार होणाऱ्या कौटुंबिक हिंसाचारामुळे मानसिक आरोग्य गंभीररीत्या बिघडत असल्याचे ठोस, विश्वासार्ह आणि वस्तुनिष्ठरीत्या तपासता येणारे पुरावे असतील, तर चढ्ढ कायद्याच्या कलम ३ अंतर्गत त्याचा विचार होऊ शकतो, असे न्यायालयाने स्पष्ट केले.

मात्र या प्रकरणात न्यायालयाला महिलेच्या गर्भधारणेमुळे तिच्या मानसिक आरोग्यात प्रत्यक्ष किंवा संभाव्य गंभीर बिघाड झाल्याचे पुरेसे पुरावे आढळले नाहीत. तिच्या वैवाहिक स्थितीतही कायदेशीर बदल झालेला नव्हता. वैद्यकीय अहवालानुसार गर्भ सुमारे १७ आठवडे दोन दिवसांचा आणि कोणतीही विकृती नसलेला होता. त्यामुळे उपलब्ध तथ्यांच्या आधारे चढ्ढ कायद्यातील वैधानिक निकष पूर्ण होत असल्याचे न्यायालयाला आढळले नाही.

न्यायालयाने याचिका फेटाळतानाच पतीच्या पगारातून दरमहा १२ हजार रुपये पत्नीला देण्याचे निर्देश दिले. तसेच वैवाहिक संघर्षातून निर्माण झालेल्या भावनिक त्रासावर गर्भपात हाच एकमेव उपाय नाही, असे नमूद करून मोफत वैवाहिक समुपदेशनाचीही व्यवस्था करण्याचे निर्देश दिले.

कायदेशीर सारांश असा वैवाहिक मतभेद किंवा वेगळे राहणे हे स्वतःपुरते र्ठीश्रश ३इ(ल) अंतर्गत गर्भपाताचे कारण नाही. मात्र गंभीर आणि सिद्ध झालेली क्रूरता, कायमस्वरूपी परित्याग किंवा गर्भधारणा सुरू ठेवण्यामुळे मानसिक आरोग्यावर गंभीर परिणाम होण्याची ठोस शक्यता असल्यास, चढ्ढ कायद्याच्या लागू तरतुदींनुसार स्वतंत्रपणे विचार होऊ शकतो. त्यामुळे या निर्णयाचा अर्थ ‘महिलेला गर्भपाताचा घटनात्मक अधिकार नाही’ असा अजिबात नाही; तर प्रजनन स्वायत्तता आणि वैधानिक गर्भपाताच्या अटी यांचा समतोल साधणे आवश्यक आहे, हा त्याचा अधिक अचूक कायदेशीर अर्थ आहे.